

Designnotat 5

Tittel: Emitter-følger (diskréte buffer)

Forfattere: Sindre Danielsen

Versjon: 1.1

Dato: 31.10.21

Innhold

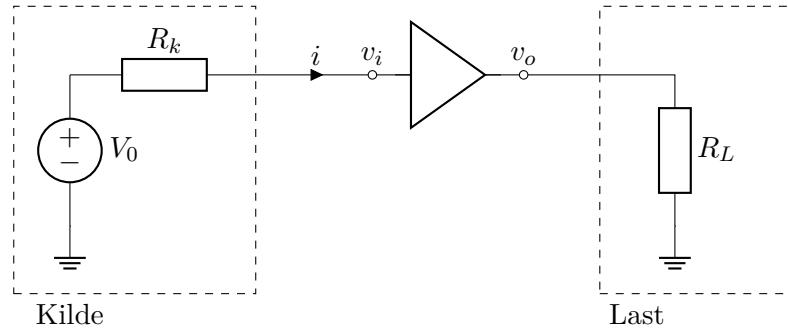
1	Problembeskrivelse	2
2	Prinsipiell løsning	3
2.1	Fjerne DC-bias	4
2.2	Regulere klipping av signalet	5
2.3	Utvikle arbeidspunktet	6
2.3.1	Bestemme R_E	7
2.4	Småsignalmodellen	8
2.4.1	Spenningsforsterkning	9
2.4.2	Inngangsimpedansen	9
2.4.3	Utgangsimpedansen	10
3	Realisering og test	11
3.1	Første resultat	13
3.2	Justerer R_1	15
3.3	Rett før klipping	16
4	Konklusjon	18

---

1 Problembeskrivelse

Når en krets inneholder flere delsystemer eller komponenter, så er det ofte uønsket at de skal oppføre seg som spenning-/strøm delere. Det kan da brukes en buffer eventuelt før og etter slike delsystemer. I de tilfeller er op-amper vanlig å bruke (spenningsfølger) [1].

Når op-amper ikke er tilgjengelige, eller ikke har ønskede egenskaper, som båndbredde og effekt. Da kan diskrete komponenter, som transistorer, kondensatorer og motstander brukes. Designnotatet vil gå gjennom en løsning på hvordan en diskret buffer kan utvikles. Et generelt bufferoppsett er vist ved figur 1.

Figur 1: En buffer mellom to delsystemer.

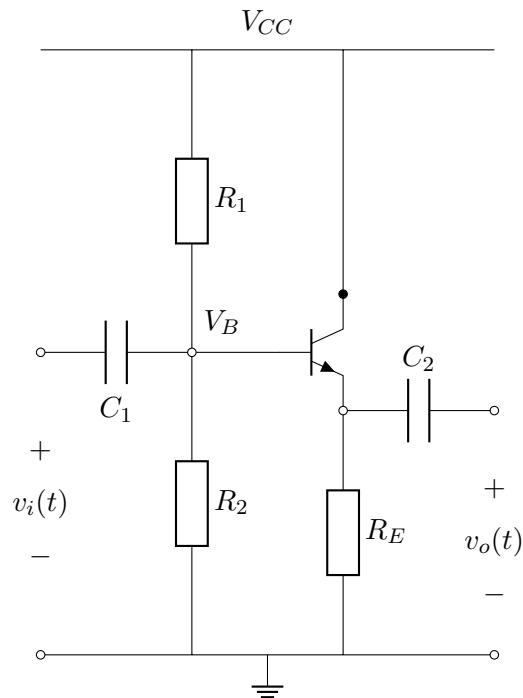
Figuren består av en spenningskilde V_0 med en kildemotstand R_k , en inngangsstrøm i på bufferen og en lastmotstand R_L . Definerer bufferen som trekanten mellom v_i og v_o .

En god buffer har følgende kriterier:

- Forholdet mellom amplituden på utgangssignalet v_o og inngangssignalet v_i :
 $\frac{A_o}{A_i} \rightarrow 1$, der A_o og A_i er amplituden på respektivt v_o og v_i .
- Ingen klipping på v_o .
- Høy inngangsimpedans og lav utgangsimpedans.
- Knekkfrekvens ved -3dB i frekvensdomene.

2 Prinsipiell løsning

Det interessante er det som foregår inni bufferen. I figur 2 er det satt opp et kretsskjema over bufferen sitt innhold.

Figur 2: En variant av bufferen kalt en emitter-følger.

Kretsen viser en buffer, som ikke inverterer signalet. Den mangler feedback egenskapen som en op-amp har. Det vil si at databladet til transistoren i kretsen er nødvendig for å utvikle systemet, siden strøm og spenning over transistoren bestemmer egenskapene til den.

2.1 Fjerne DC-bias

Kondensatorene C_1 og C_2 brukes for å fjerne DC-bias. De har stor kapasitans, som gir en høy impedans for lave frekvenser. Enhver DC-bias på $v_i(t)$ vil da ikke forstyrre bufferen, samt at spenningskilden V_{CC} vil ikke forstyrre utgangssignalet $v_o(t)$. Definerer frekvensen f_{min} som den minste frekvensen uten kortslutning (knekkfrekvensen). Vi kan finne den ønskede kapasitansen for kondensatoren ved å isolere kapasitansen C i likningen for et høypass filter:

$$C_1 = \frac{1}{2\pi f_{min} \cdot Z_i} \quad (1)$$

og

$$C_2 = \frac{1}{2\pi f_{min} \cdot Z_o}. \quad (2)$$

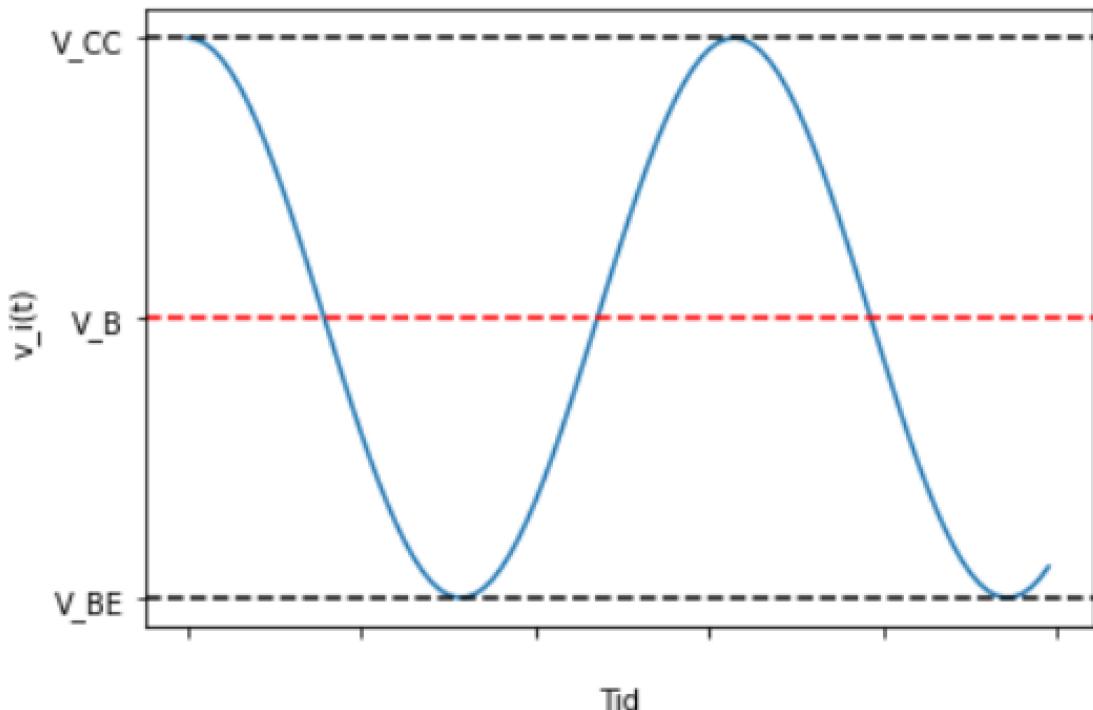
Her er henholdsvis Z_i og Z_o inngangs- og utgangsimpedansen.

2.2 Regulere klipping av signalet

For å få bedre kontroll over klipping av signalet, så burde arbeidspunktet V_B bestemmes nøyne. Et anbefalt arbeidsområdet burde ligge midt mellom DC-kilden V_{CC} og potensialet fra basen til emitter av transistoren V_{BE} :

$$V_B = \frac{V_{CC} + V_{BE}}{2}. \quad (3)$$

Grafisk vises det ved figur 3.

Figur 3: Sentrerer klipping på $v_i(t)$ rundt V_B .

Hvis $v_i(t) > V_{CC}$ eller $v_i(t) < V_{BE}$, så vil signalet klippes.

2.3 Utvikle arbeidspunktet

For å utvikle arbeidspunktet i seksjon 2.2, så bestemmes R_1 og R_2 ved spenningsdelingen for V_B :

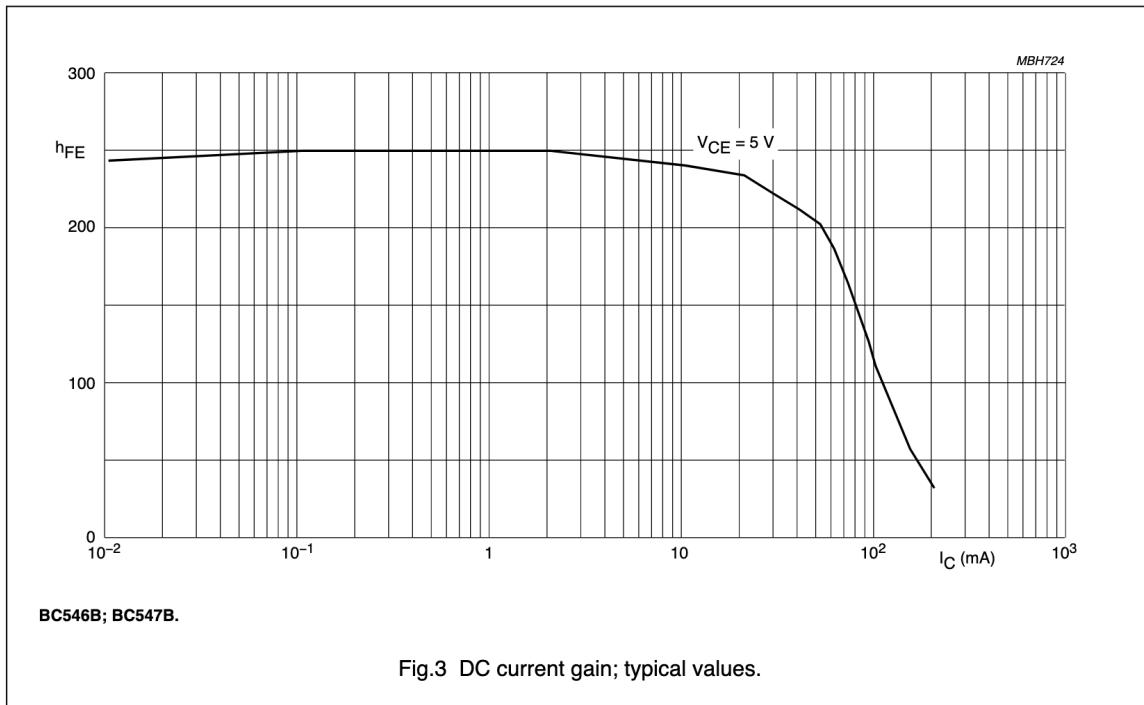
$$R_1 = R_2 \left(\frac{V_{CC}}{V_B} - 1 \right) \quad (4)$$

Slik at her kan en motstand velges og den andre kan reknes ut.

Seksjon 2.3.1 viser at i_b er bestemt av R_E . En av karakteristikkene til transistoren er β (ofte kalt h_{FE} i databladet):

$$\beta = \frac{i_c}{i_b}. \quad (5)$$

Den ønskes ofte å være i et område der h_{FE} ikke endrer seg ved i_c , se eksempelet i figur 4.

Figur 4: Eksempel på hvordan β (h_{FE}) varierer med i_C [2].

Slik vi ser her, så burde $i_C \leq 2\text{mA}$.

Databladet forteller også maksimalverdien til i_C , som ikke burde overskrides.

2.3.1 Bestemme R_E

Vi kan bestemme R_E ved å velge i_b . KVL for arbeidspunktet og Ohms lov for R_E gir de to følgende likningene:

$$V_E = V_B - V_{BE} \quad (6)$$

og

$$i_e = \frac{V_E}{R_E}, \quad \text{der } i_e = (1 + \beta)i_b. \quad (7)$$

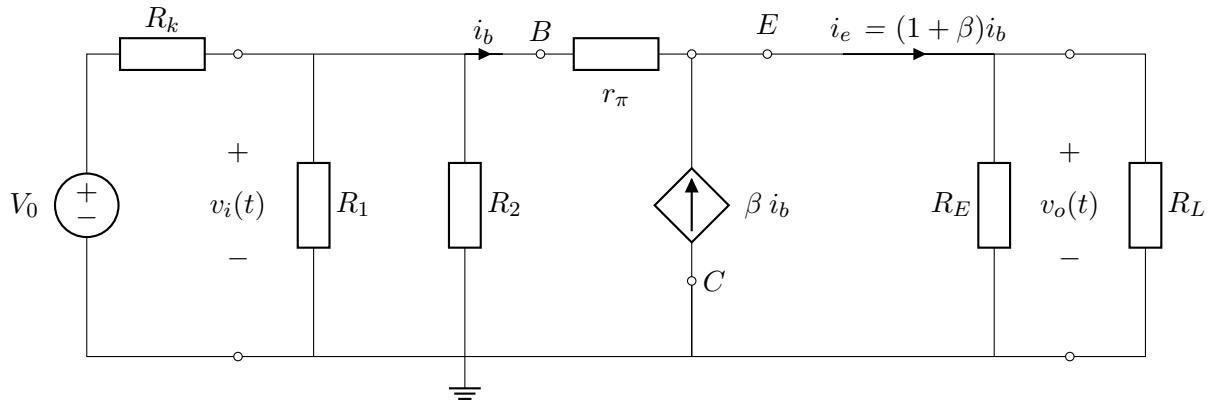
Ved å løse for likning 7 og å isolere R_E får vi at:

$$R_E = \frac{V_B - V_{BE}}{i_b(\beta + 1)}. \quad (8)$$

2.4 Småsignalmodellen

Generelt for en buffer, så ønskes inngangsimpedansen $Z_i \rightarrow \infty$ og utgangsimpedansen $Z_o \rightarrow 0$. Dette gjelder ikke alltid for emitter-følgere, på grunn av at hvis R_1, R_2 eller R_E øker, så vil i_b også øke. Transistorene har en maksimalgrense på i_c , som definert i databladet.

Ved å bruke en småsignalmodell vist i figur 5, så kan vi enklere utvikle uttrykk for Z_i og Z_o .

Figur 5: Småsignalmodell av figur 2 koblet på spenningskilde og lastmotstand.

Legg merke til at R_1 og R_2 er i parallel, så vi definerer det som R_B . Vi definerer også R_o som parallelen av R_E og R_L . På likningsform har vi

$$R_B = R_1 \parallel R_2 = \frac{1}{\frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2}} \quad (9)$$

og

$$R_o = R_E \parallel R_L = \frac{1}{\frac{1}{R_E} + \frac{1}{R_L}} . \quad (10)$$

Motstanden fra basen til emitter er gitt ved:

$$r_\pi = \frac{\beta V_T}{I_C} , \quad (11)$$

der den termiske spenningen $V_T \approx 26\text{mV}$ ved romtemperatur. Den endres litt avhengig av temperaturen [3].

2.4.1 Spenningsforsterkning

Spenningsforsterkningen er gitt ved $A_v = \frac{v_o}{v_i}$.

Vi har v_o gitt ved ohms lov:

$$v_o = R_o \cdot i_e = R_o \cdot (1 + \beta) i_b \quad (12)$$

og v_i ved bruk av i_b og KVL:

$$v_i = i_b (r_\pi + (1 + \beta) \cdot R_o) . \quad (13)$$

Emitter-følgeren vil da gi en spenningsforsterkning

$$A_v = \frac{(1 + \beta)R_o}{r_\pi + (1 + \beta)R_o} . \quad (14)$$

Fra uttrykket ser vi A_v nærmer seg 1, men den vil alltid avvike litt på grunn av transistorens motstand r_π . Merk også at A_v er positiv, som stemmer med v_o på figur 2. Den viser at at v_o følger v_i , derfor navnet emitter-følger.

2.4.2 Inngangsimpedansen

Inngangsimpedansen Z_i er gitt ved

$$Z_i = R_B || Z_{ii} = \frac{1}{\frac{1}{R_B} + \frac{1}{Z_{ii}}} . \quad (15)$$

der inngangsimpedansen Z_{ii} er impedansen vi får når vi ser inn på basen av transistoren. Det oppnår vi ved å dele v_i på i_b . Likning 13 gir at

$$Z_{ii} = \frac{v_i}{i_b} = r_\pi + (1 + \beta)R_o . \quad (16)$$

2.4.3 Utgangsimpedansen

For å finne utgangsimpedansen, så kreves et par endringer på figur 5.

- Skru av kilden til signalet.
- Erstatt R_L med en testkilde v_x (spenning), som har en teststrøm i_x .

Utgangsimpedansen er gitt fra

$$Z_o = \frac{v_x}{i_x} \quad (17)$$

For å finne forholdet mellom v_x og i_x , så må vi bruke to likning som involverer begge. Eksempelvis summere strømmene over R_E , som gjøres ved

$$i_e + i_x = \frac{v_x}{R_E} \implies i_b + \beta i_b + i_x = \frac{v_x}{R_E}. \quad (18)$$

Siden det er to ukjente, så trenger vi en likning til. Vi kan bruke KVL, som gir at:

$$v_x + r_\pi i_b + R_i i_b = 0, \quad (19)$$

der

$$R_i = \frac{1}{\frac{1}{R_k} + \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2}}. \quad (20)$$

Ved å løse for i_b og substituere inn i likning 18, så får vi:

$$Z_o = \frac{1}{\frac{1+\beta}{R_i+r_\pi} + \frac{1}{R_E}}. \quad (21)$$

3 Realisering og test

Oppkoblingen av kretsen bruker komponentverdiene gitt ved tabell 1.

Navn	Verdi
R_k	1kΩ.
R_L	179.9Ω
V_{CC}	9V
R_E	2.1kΩ
R_2	199.7kΩ
R_1	171kΩ.
C_1	324nF
C_2	200μF

Tabell 1: Reelle verdier basert på tabell 2.

Navn	Verdi	Beskrivelse
R_k	1kΩ	Valgt motstand på AC-kilden.
R_L	180Ω	Valgt motstand på lasten.
V_{CC}	9V	DC-kilden til bufferen.
V_0	$A_0 \sin(f_0 t)$	AC-kilden.
R_E	2.1kΩ	Likning 8.
R_2	200kΩ	Velgt motstandsverdi.
R_1	171.1kΩ	Likning 4.
C_1	311.2nF	Likning 1.
C_2	191.2μF	Likning 2.
	BC547B	Transistor modell, datablad: [2].

Tabell 2: Teoretiske komponentverdier

Navn	Verdi	Beskrivelse
f_0	1000Hz	Valgt frekvens påkoblet $v_i(t)$.
A_0	500mV	Valgt amplitude på $v_i(t)$.
i_C	2mA	Velger en ønsket collector strøm i systemet, som gjør databladet enkelt i bruk.
V_{BE}	700mV	Base-emitter metningsspenning (Se figur 6). Egentlig verdi $\approx 660\text{mV}$. Brukte litt større i utrekning for å få V_B hevet litt. Tar da i betrakning små uforventede spenningsfall, som kan klippe signalet.
f_{min}	25Hz	Valgt knekkfrekvens, grunnet bregrenset med kondensatorer.
β	290	Typisk h_{FE} i databladet. [2].
r_π	$3,8\text{k}\Omega$	Likning 11.
V_B	4.85V	Likning 3.
R_B	$92.2\text{k}\Omega$	Likning 9.
R_o	165.6Ω	Likning 10.
A_v	0.927	Likning 14.
Z_i	$33.2\text{k}\Omega$	Likning 15.
Z_o	16.2Ω	Likning 21.

Tabell 3: Teoretiske verdier for variablene.

V_{BE}	base-emitter voltage	$V_{CE} = 5 \text{ V}; I_C = 2 \text{ mA}; \text{note 2}$	580	660	700	mV
		$V_{CE} = 5 \text{ V}; I_C = 10 \text{ mA}$	-	-	770	mV

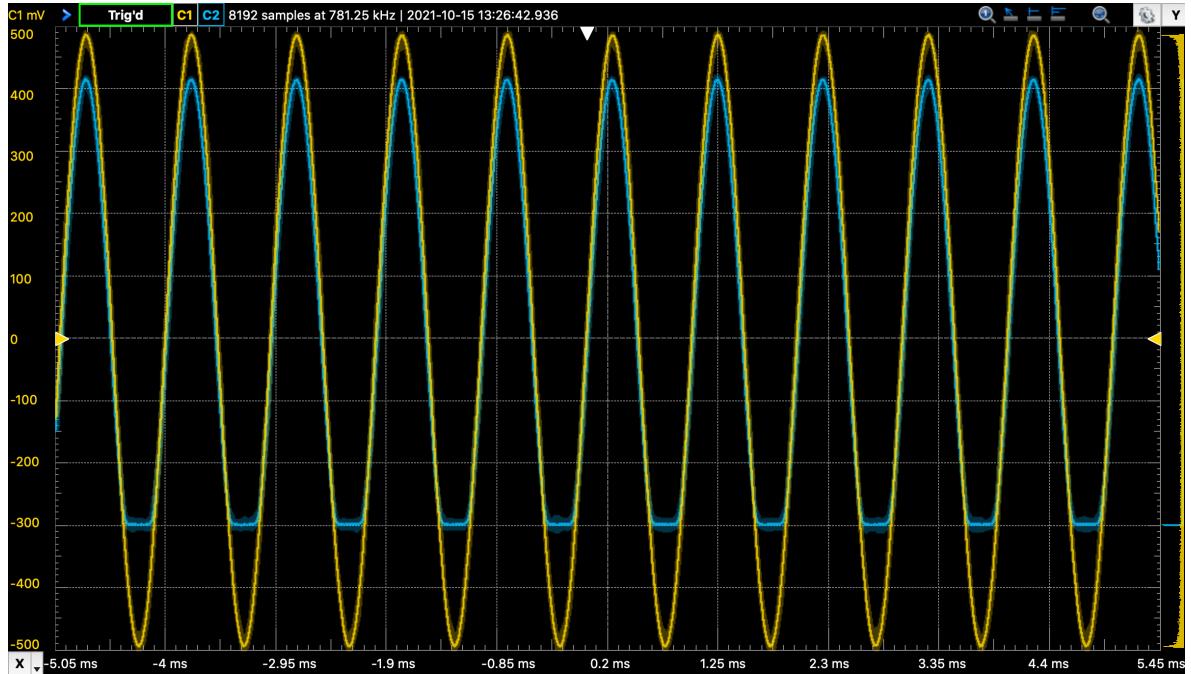
Figur 6: V_{BE} for BC547B, Min.: 580mV, Typisk: 660mV, Maks.: 700mV [2].

Kondensator-verdiene vil være litt større enn fra de teoretiske pga. av begrenset tilgang til serie-/parallel koblinger. Når man gjør de større så vil f_{min} bli litt mindre, se likning 1.

Merk at: Siden C_1 eller C_2 er større enn $1\mu\text{F}$, så kan det være gunstig å bruke to polare elektrolytte kondensatorer i *reversert seriekobling* for å skape kapasitans. Det vil si at den første kondensatoren har den positive polen som inngang, og den andre kondensatoren har positiv pol som utgang. Årsaken bak dette er at ikke-polare kondensatorer har som regel ikke så stor kapasitans, som ønsket. Her må begge kondensatorene ha lik kapasitans og maksimal spenning. På den måten unngåes problemer med spenningspotensialet fra positiv til negativ pol, som kan bli et problem over tid når det brukes AC spenning. De vil følge samme regler som vanlig seriekobling, der kapasitansen halveres ved reversert seriekobling.

3.1 Første resultat

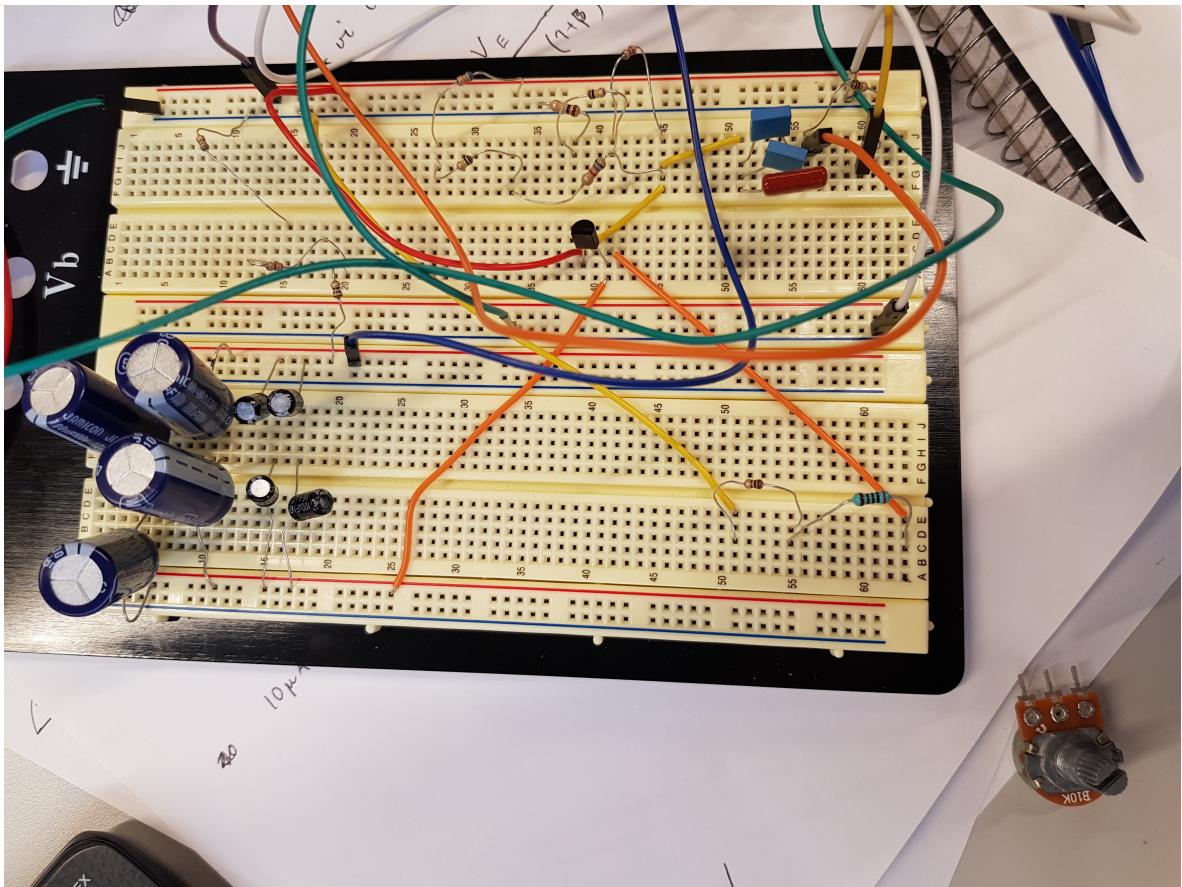
Signalanalyse av spenning over tid for $v_i(t)$ og $v_o(t)$ vises ved figur 7.

Figur 7: Realisert modell: [V/t] der Gul: $v_i(t)$ og Turkis: $v_o(t)$.

Klipping foregår ved $v_o = -300\text{mV}$, som betyr at V_B er for lav, slik forklart i seksjon 2.2. På grunn av den betydelige forstyrrelse i $v_o(t)$, så velges det å endre på V_B før noe annet diskuteres. Det gjøres ved å justere på R_1 eller R_2 , se likning 4. I seksjon 3.2 endres R_1 slik at vi får et signal som kan jobbes med.

Den oppkoblede kretsen er vist ved figur 8.

Figur 8: Realisert krets.

3.2 Justerer R_1

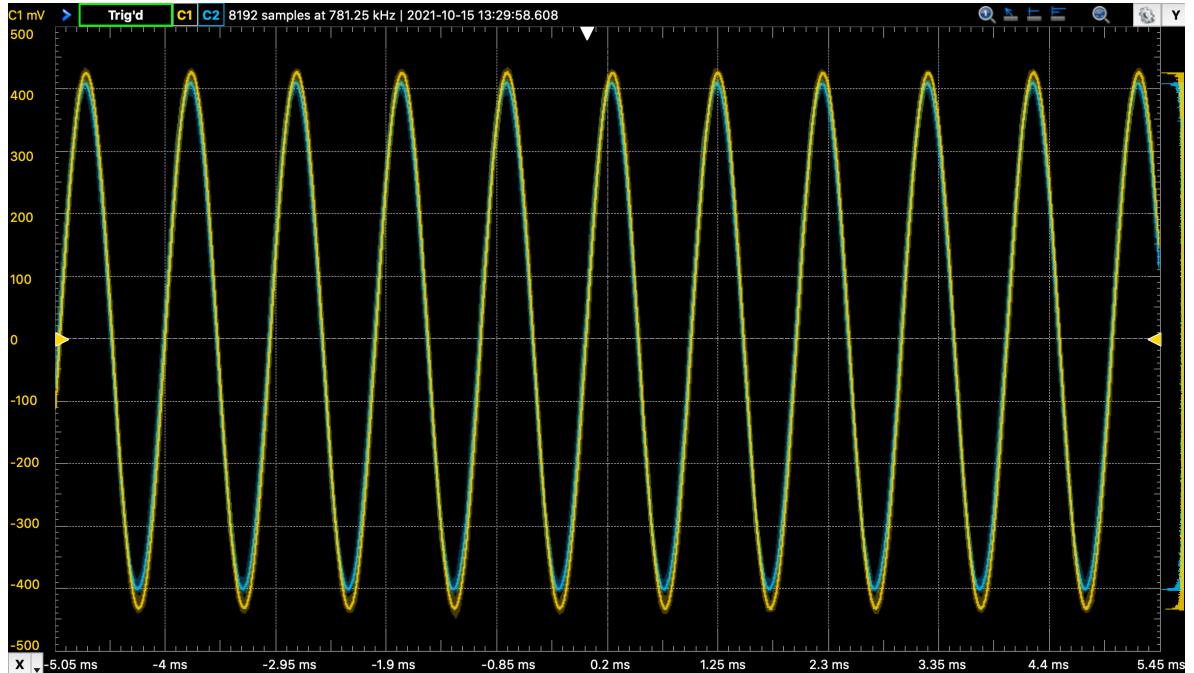
Ved å minke motstanden på R_1 så mye som mulig, så vil $A_v \rightarrow 1$. Eksempelvis gir figur 9 at $A_v = 0.961$, der $R_1 = 6.67\text{k}\Omega$. Det vi oppdager er at amplituden A_i til $v_i(t)$ og A_o til $v_o(t)$ på figuren blir betydelig mindre enn A_0 . Også forskjellen mellom mellom A_i og A_o blir mindre:

$$\Delta A_0 = A_0 - A_o = 84.2\text{mV}, \quad (22)$$

$$\Delta A_i = A_i - A_o = 16.3\text{mV}. \quad (23)$$

Det vi kan gjøre for å forbedre signalet er å utvikle et arbeidspunkt der klippingen så vidt ikke forekommer. Seksjon 3.3 viser et signal, som nærmer seg klipping.

En forklaring på hvorfor $|v_i(t)|$ blir mindre, er fordi $V_k = I/R_k$ øker når Z_i minker.

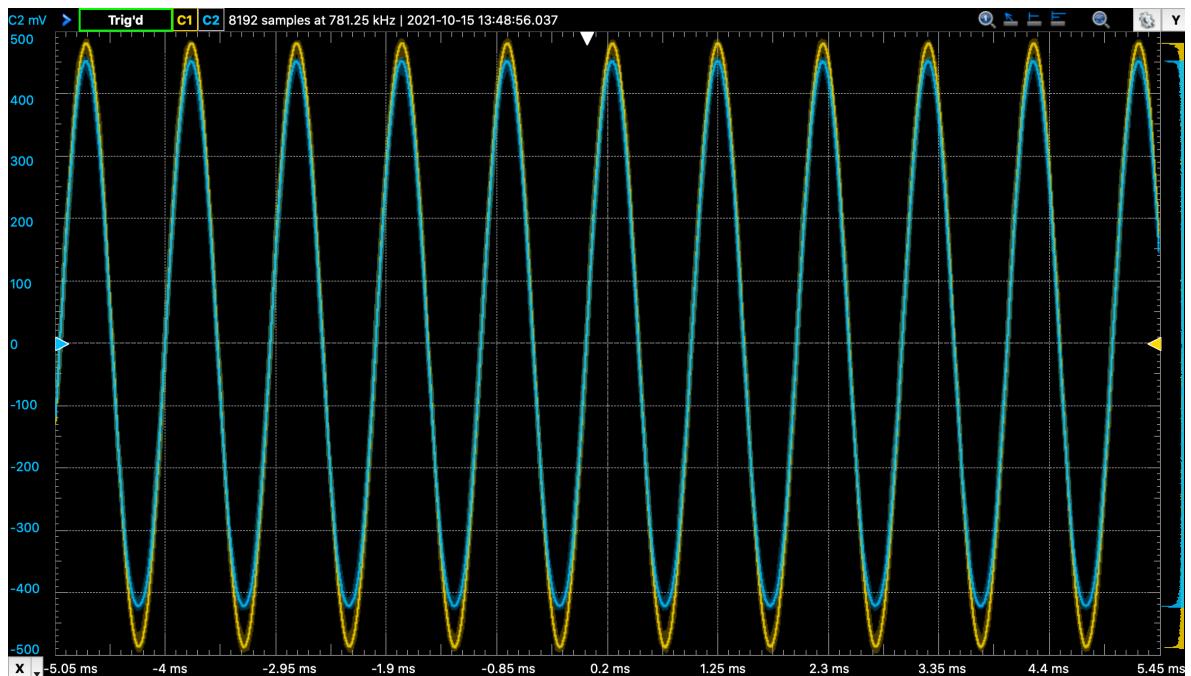

Figur 9: Forbedret A_v : [V/t], Gul: $v_i(t)$ Turkis: $v_o(t)$.

3.3 Rett før klipping

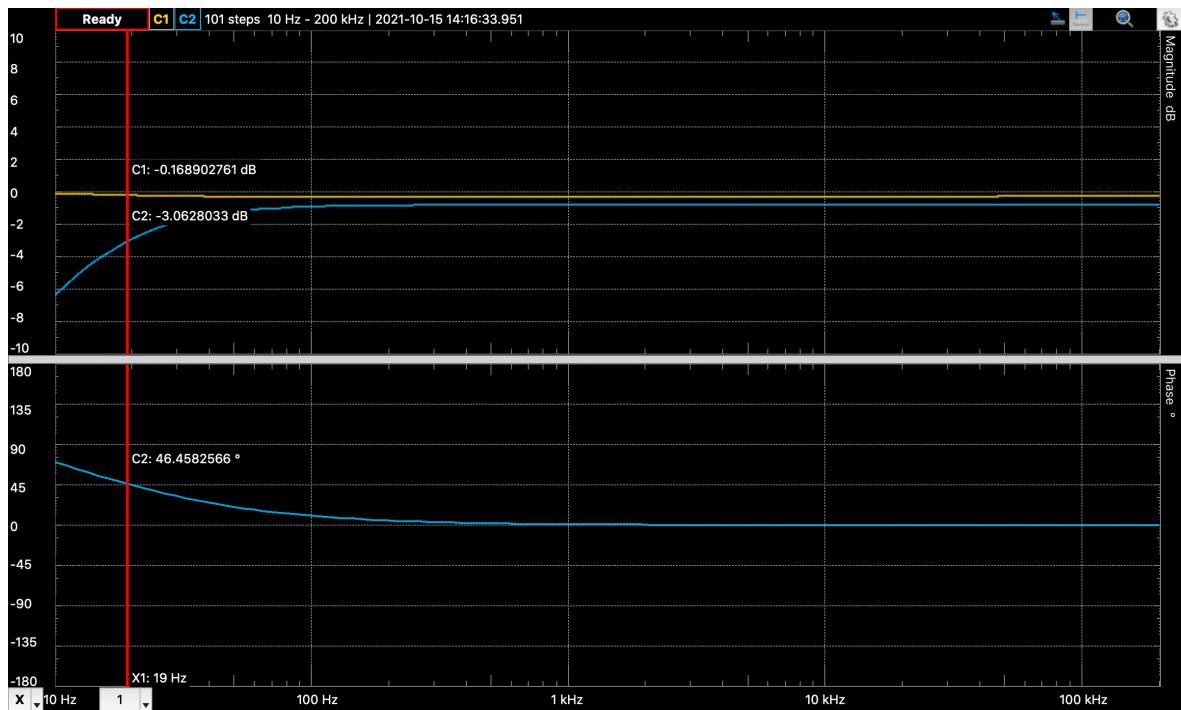
For å optimalisere signalet, så ønsker vi å utarbeidet et arbeidspunkt som ligger i grenseland til klipping. Gjennom prøving og feiling, så vil $R_2 = 66.7\text{k}\Omega$ gi et området som nærmer seg klipping. Ved å legge på $10\text{k}\Omega$, så fremkommer tydelig klipping. Likning 22 $\Rightarrow \Delta A_0 = 52\text{mV}$, og vi får også en $A_v = 0.931$.

Fra seksjon 3.2 til her, så fikk vi nesten en halvering i amplitude-avvik, men det betyddet også at signalet mistet mer styrke gjennom bufferen. Så lenge $v_i(t)$ og $v_o(t)$ har lik frekvens og ingen klipping, så er amplitudeavvik ikke kritisk. Det kan eventuelt brukes forsterkere etterpå, dersom det krever nøyaktighet i amplitude.

Figur 10: Rett før klipping: [V/t], Gul: $v_i(t)$, Turkis: $v_o(t)$.

Vi kan finne f_{min} til $v_o(t)$ ved å se på frekvensresponsen, som vist ved figur 11.

Figur 11: Frekvensresponsen: [dB/Hz], X1: f_{min} , Gul: $v_i(t)$, Turkis: $v_o(t)$.

Her ser vi at f_{min} avviker 6Hz fra den teoretiske nevnt i tabell 3. C_1 og C_2 er kanskje litt større enn de teoretiske verdier vi regnet ut, men Z_i er betydelig mindre. Det medfører lavere knekkfrekvens, se likning 1.

4 Konklusjon

Det er fullstendig mulig å bruke diskréte komponenter for å lage en buffer. Det er en del endringer fra teoretisk til reell konstruksjon som må gjøres. Blant annet vil V_B ikke ligge der de teoretiske verdiene tilslier. Det andre er at Z_i er vanskelig å få stor nok, slik at motstander (eksempelvis R_k), som har et betydelig forhold til Z_i vil påvirke signalets styrke. Utgangsimpedansen og den målte emitter-strømmen oppfører seg derimot som ønsket.

Rett før signalet vil få klipping, så har vi et avvik i amplituden på 10% og avvik på forsterkningen på 6.7%. Det kan forbedres ved å bruke ytterligere forsterkere om nødvendig. Signalet som genereres har knekkfrekvens så lav som 19Hz.

Referanser

- [1] Electrical4U (2021), Artikkelen
Voltage Follower OP Amplifier
Tilgjengelig ved: <https://www.electrical4u.com/voltage-follower/>
(Sist åpnet: 12. Oktober 2021)
- [2] Phillips Semiconductor (2004), Datasheet
BC547B Datasheet
Tilgjengelig ved:
<https://pdf1.alldatasheet.com/datasheet-pdf/view/197561/PHILIPS/BC547B.html>
(Sist åpnet: 13. Oktober 2021)
- [3] KurtHeckman (2021), Article
Thermal Voltage
Tilgjengelig ved: <https://www.vcalc.com/wiki/EmilyB/Thermal+Voltage>
(Sist åpnet: 13. Oktober 2021)